

2017

Kvalitetsmelding om barnehager 2017

Kvalitetsmelding om barnehager i Sarpsborg kommune

Oversikt over barnehager – etableringsår- antall barn pr. 15.12.2017.

Kommunale barnehager	Etableringsår
Fosbyløkka	1987
Fritznerbakken	1972
Hafslundsøy	2015
Kurland	1974
Peer Gyntveien	1976
Sandbakken	2014
Stasjonsbyen	2017
St. Olav	2017
Tindlund m/ Barnehagebussen	2014
Valaskjold	1977
Varteig	2007
Private barnehager	Etableringsår
Askeladden- Færdersgate	1993
Askeladden- Albert Moeskausvei	1993
Bamsebo.	1988
Baneveien m/ avd. Mobakken	1997
Bergsvingen	1991
Bikuben.	2004
Borgen-barnehage	1978
Do Re Mi	1998
Fjelldal	1994
Grotterødløkka	2005
Hannestad	2008
Hasle	1980
Soltun	1997
Kløvningsten	2004
Lande Gård	2009
Løkke	1987
HinkenHopp	2004
Nygårdshaugen	1990
Kulås	2005
Skogro.	1998
Snarveien	2005
Storeper	2005
Store Tune Gård	1995
Tubus	1990
Tuneskipet	1999
Tveterhytta	2004
Tyrihans	1994
Læringsverkstedet Ullerøy	2013
Familiebarnehager	Etableringsår
Askeladden- Trollskogen Askeladden- Eikeskogen Askeladden- Reveenka Askeladden- Skjærungen	1993- 1999
Sagatoppen	2004
Skogro	2008
Paletten. Samme eier som Picasso	2006
Picasso. Samme eier som Paletten	2013
Hellejo (lagt ned i 2017)	2007
Torsbekkdalen	2002

Innledning m/sammendrag Kap.1 Satsningsområder i Sarpsborgbarnehagene s. 5 Varteig barnehage- realfag Hafslundsøy barnehage – tilknytning/tilvenning	Kap.4 Barnehagemyndigheten s.21 4.1 Tilsyn • Fylkesmannen som tilsynsmyndighet • Kommunen som tilsynsmyndighet - Skriftlig/nettbasert - Stedlig/anmeldt - Bekymringsmeldinger 4.2 Satsningsområder og Kompetanseutvikling • Kompetanseutvikling for barnehageansatte - Språk - Realfag - Trygghetssirkelen • Kompetanseutviklingstiltak i regi av staten og Fylkesmannen i Østfold
Kap.2 Fakta om barnehagene s. 10 2.1 Barn i barnehage • Tilskudd til gratis barnehage for femåringer 2017/2018. 2.2 Utbygging og behov for nye barnehageplasser 2.3 Økonomi • Refusjoner 2.4 Bemanning og kompetanse: • Antall barn pr. ansatt • Kompetanse som kvalitetsfaktor • Dispensasjon fra utdanningskravet • Kjønn i barnehage	Kap.5 Samarbeid med andre instanser s. 26 5.1 Overgang barnehage/skole 5.2 Norsksenteret 5.3 Forebyggende tjenester 5.4 Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT) 5.5 Enhet spesialpedagogisk førskole 5.6 Enhet Barnevern 5.7 Samhandlingsteam
Kap.3 Formål, innhold og kvalitet s. 15 3.1 Barnehageeiers rolle • Foreldreundersøkelsen • Helsefremmende barnehager • Veiledning av nyutdannede 3.2 Kvalitetsarbeid i barnehagene • Barnehagens digitale praksis • Kommunale barnehager - Handlingsprogram IKT - Barnehagevurdering - Barnehagevandring- et lederverktøy • Private barnehager - Trygghetssirkelen som metode	

Innledning med sammendrag

89,2 % av barn mellom 1- 5 år i Sarpsborg går i barnehage.

Fra 2014 til 2016 var det en nedgang i antall barn i barnehagene i Sarpsborg, men dekningsgraden har blitt bedre og antall barn i barnehagene økte betydelig i 2017.

Retten til barnehageplass er utvidet og gjelder nå barnehageplass for barn som fyller ett år senest innen utgangen av november det året det søkes om barnehageplass. Kommunen har innfridd rett til barnehageplass i 2017 og det er også gitt barnehageplass til barn som ikke har rett på plass.

Personalets kompetanse er den viktigste enkeltfaktoren for at barn skal trives og utvikle seg i barnehagen. For at barnehagen skal kunne oppfylle sitt samfunnsmandat og realisere kommunens visjon kreves en stadig utvikling av kompetansen til alle grupper av ansatte i barnehagen. Sarpsborg kommune har mange godt kvalifiserte ansatte. Sarpsborg har meget god dekning av pedagogisk personale, også dette barnehageåret kan kommunen vise til at det ikke er noen på midlertidig dispensasjon fra utdanningskravet. Alle barnehagene oppfyller pedagognormen.

Det gjøres mye godt kvalitetsarbeid i barnehagene i Sarpsborg og det drives mye kvalitetsutvikling for å skape den gode barnehage. Sentrale satsningsområder er språk, realfag sammenhenger og overganger og tilknytning i barnehagen ved bruk av Trygghetssirkelen som metode.

Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft 1 august 2017, og den gir helt klare føringer for hvilken retning barnehagene skal gå i.

Tidlig og god språkstimulering er en viktig del av barnehagens innhold. Forskningen på matematikk og naturfag i barnehagen understreker viktigheten av å jobbe med disse fagområdene allerede i barnehagealder. Både kommunen som barnehageeier og private barnehageeiere jobber systematisk, og det tas i bruk ulike verktøy/system for å bedre kvaliteten og på den måten utforme det pedagogiske utviklingsarbeidet.

Det er gjennomført tilsyn i alle barnehager i Sarpsborg i 2017. Et nettbasert tilsyn for alle Barnehager, samt stedlig tilsyn i enkelte barnehager. Tilsynsrapportene viser at barnehagene i Sarpsborg kommune driver godt innenfor de lover og føringer som er på barnehageområdet.

Dataene som presenteres i Kvalitetsmeldingen er hentet fra:

- BASIL – Barnehagestatistikk innrapporteringsløsning. Rapporterer hvert år den 15.12.
- Kostra – Kommune Stat Rapportering
- Udir – Utdanningsdirektoratet

Kap.1 Satsningsområder i Sarpsborgbarnehagene.

Det er stort fokus på kvalitet og utvikling i barnehagesektoren med både nasjonale og lokale satsningsområder, strategier og planer som etterleves. Ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver trådte i kraft 1. august 2017, og den gir helt klare føringer for hvilken retning barnehagene skal gå i.

Prioriterte satsningsområder i Sarpsborg kommune for 2017 er helt i tråd med rammeplanens føringer; realfag, språk, sammenheng og overgang barnehage- skole og tilknytning/ trygghetssirkelen. Det er en videreføring fra 2016. På barnehageområdet er realfagssatsningen knyttet til begrepslære og innlemmet i språksatsningen for å skape helhet og sammenheng.

Nedenfor presenteres to fagartikler. En fra Varteig barnehage som har et spesielt fokus på satsningsområdene realfag og språk og en fra Hafslundsøy barnehage med tema om tilvenning i barnehagen ved bruk av Trygghetssirkelen.

Varteig barnehage - TALL OG TELLING

Høsten 2017 valgte barnehagen å jobbe med tall og telling som fokusområde. Barnehagen valgte dette temaet med bakgrunn i Sarpsborg kommune sin realfagssatsning og at personalet ønsket å jobbe med de 6 områdene til Alan Bishop som blir beskrevet i rammeplan for barnehager. Varteig barnehage var også i denne perioden med i et pilotprosjekt sammen med tre andre barnehager som skulle gjøre seg erfaringer med å ha språkplanleggingsmøter eller refleksjonsmøter som det senere ble valgt å kalle disse møtene.

Refleksjonsmøtene blir brukt til å jobbe med språkarbeid i barnehagen på en systematisk måte. Vi bestemmer et innsatsområde, har en observasjonsperiode, prøver ut ulike tiltak/aktiviteter og har en evaluering. Det har ikke vært satt av ekstra tid til refleksjonsmøter. Disse har vært en del av avdelingsmøter, personalmøter, ledermøter og plandager.

De ansatte startet arbeidet med å observere barna i gruppa. Om de brukte antallsbegreper og hva de var opptatt av. Vi ønsket å gripe tak i barnas kompetanse og interesser for å legge til rette for utvikling på barnas antallsområde. Personalet foreslo ut fra disse observasjonene ulike tiltak som ble prøvd ut sammen med barna.

Barnehagen lånte materiell og utstyr hos læremiddelsbasen for å tilføre noe nytt og spennende. Det ble gjennomført realfagsgrupper en til to ganger i uka og vi forsøkte å bli flinkere til å bruke telling og matematikk i alle hverdagssituasjoner. Vi brukte rim, regler og sanger med fokus på telling, lekte med tall på tur som turlotto og kongen befaler, tegnet og hoppet paradiset, lekte med vann, samlet på yoghurtlokk med bokstaver for så å telle hvor mange like bokstaver vi har, vi brukte bee-bot som telte seg rundt på ulike matter, ipad med telleaktiviteter, fortellinger, bøker, bokkofferter og språkposer i tillegg til at vi hadde fokus på telling ved matlaging og dekking av bord.

Personalet observerte at barna interesserte seg for mengde. Barna på småbarnsavdeling var opptatt av mange, tom og borte. Vi hørte mange barn bruke telling i ulike aktiviteter gjennom dagen. De aller fleste brukte peketelling, men det var ikke alltid samsvar med antall. Mange barn kunne telle til et visst antall mekanisk, men kunne ikke telle et eksakt antall med konkrete. De hadde ikke tallforståelse. De ansatte så store variasjoner i like aldersgrupper.

Etter observasjonsperioden fortsatte vi med noen nye aktiviteter i tillegg til mange av dem vi allerede hadde gjort tidligere da disse var populære og ønsket av barna.

De ansatte hadde jevnlig refleksjonsmøter hvor vi evaluerte og planla veien videre. Tall og telling er et stort område. Personalet ønsket etter hvert å spisse satsningsområdet til å gjelde telling i spill. Dette for å gjøre det mer konkret og målbart for oss i forhold til å se utvikling hos barna.

Vi gjorde nye observasjoner når vi spilte ulike spill med barna. Vi la merke til at det å spille spill var uvant og vanskelig for mange. Flere barn, også på stor avdeling kunne ikke spille. Mange barn, spesielt de yngste ville ha terningen for seg selv. Å «slå» terning var et begrep som var ukjent. Personalet opplevde at å spille med mange brett og brikker ble vanskelig spesielt for de yngste. For de eldste så vi at det var vanskelig for mange å se samsvar mellom antall på terningen og antall flytt på et spillebrett.

Barnehagen hadde så en ny tiltaksperiode. Vi fortsatte med realfagsgrupper hvor vi spilte spill eller hadde andre aktiviteter med fokus på tall og telling. Vi spilte spill i hverdagen, hadde lesegrupper med fokus på tall og telling. Vi voksne forsøkte å være bevisste på fokusområde gjennom hele dagen og i alle aktiviteter eller situasjoner. I tillegg fortsatte vi

med mange av aktivitetene vi hadde den første tiltaksperioden da barna fortsatt ofte ba om dem.

Etter å ha jobbet systematisk med tall og telling i ca. 3 måneder så vi at alle barna kunne «slå» en terning. De var mer tålmodige og hadde forståelse av at de måtte vente på tur. Alle kunne sende terning og spillebrikker til hverandre. Alle barna på liten avdeling brukte tallord og alle kunne peke-telle. Tallremsa varierte fra to til syv på liten avdeling og opp til 70 på stor avdeling. Barna fikk økt forståelse for mengde og økt tallforståelse. Personalet observerte barn som i større grad telte i lek og aktiviteter. Barnehagen fikk mye positiv tilbakemelding fra flere foreldre som hørte at barna har ble mer opptatt av telling også hjemme.

Tall og telling ble og er fortsatt en naturlig del av hverdagen. Selv om vi etter hvert hadde mest fokus på å jobbe med telling i spill, hadde dette stor overføringsverdi. Vi tok med oss den jobbinga inn i mange andre situasjoner fordi vi ble mer bevisste.

Personalet gav uttrykk for at det var veldig positivt å kjenne på at vi jobbet så godt og systematisk med et fagområde. Barnehagen fikk økt kompetanse om dette fagområdet og det ga alle en følelse av mestring. «Dette er noe vi har jobbet godt med og som vi ser resultater av». Vi følte at vi ga barna i barnehagen vår et godt grunnlag for videre matematisk og språklig utvikling.

Tilvenning i barnehagen - Hafslundsøy barnehage

Tilknytning og trygghet går foran alt

Barnehagen er en læringsarena for barn i alderen 0-6 år. Mange barn begynner i barnehagen mellom 9-12 mnd. I den perioden er barna spesielt sårbare og har ikke utviklet evnen til å regulere egne følelser (Broberg, Granquist, Ivarsson og Mothander, 2006 i Drugli, 2014). I denne perioden av barnets liv vil ikke barnet være i stand til å forstå at forelderen kommer tilbake ved avskjed. Barnet må ha en god og trygg relasjon i barnehagen som kan være barnets trygge base når foreldrene er borte, dette kalles sekundær tilknytningsperson (Drugli, 2014). Forskning har vist at god tilknytning og trygghet går foran alt. Først når barnet får opplevelsen av å være trygg i samspillet med den voksne, kan barnet bruke sin energi på utforskning og læring (Drugli, 2014). Cecilie Evertsen m.f. (2015), hevder at de gode relasjonene opptrer som et grunnleggende fundament for sunn psykisk helse, og barnets evne og kapasitet til læring.

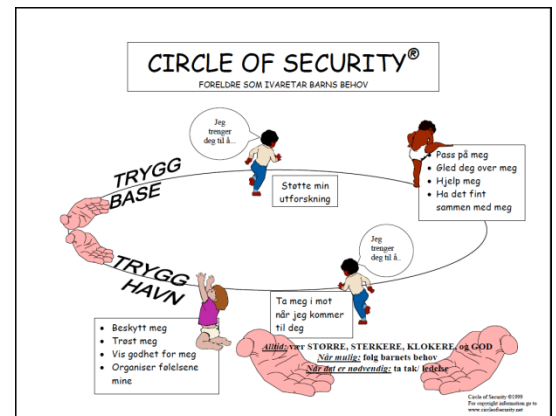
“Damage the attachment – damage the child» (Bowlby, 1969)

“God tilknytning er ren forebygging” (Vestvik, 2014).

Vi må se det individuelle ved barns trygghet og behov. Vi skal, sammen med foreldrene, ta barnas emosjonelle utvikling på alvor å bygge trygghet og trivsel i riktig rekkefølge, slik at barna kan få de aller beste mulighetene for å utvikle seg på en god måte.

Trygghetssirkelen

Trygghetssirkelen er en modell som setter barnets emosjonelle behov først. Teorien bak og trygghetssirkelen som arbeidsmodell, ble utgangspunktet for ny tilvenning hos oss. Trygghetssirkelen tar for seg barnets medfødte behov for tilknytning på den ene siden og barnets medfødte behov for utforskning på den andre siden. Trygghetssirkelen legger vekt på at den voksne skal være sensitiv i møtet med barnet og tone seg inn på barnets følelser. Dette gir et godt grunnlag for god trygghet og tilknytning.

Foreldreaktiv tilvenning

Ved å sette forskning om barns tilknytningsbehov i fokus endret personalet form på tilvenningen. Barnehagen tok utgangspunkt i forskning, trygghetssirkelen og Jåttåmodellen. Den nye planen for foreldreaktiv tilvenning setter barnet mer i sentrum, og det er barnets trygghet som skal styre tilvenningens varighet. Tidligere har vi hatt tilvenning i ca. 3 dager, der foreldrene har vært i «bakgrunnen» slik at personalet skulle ta over og bli kjent med barnet. I den nye formen har barnehagen valgt at foreldrene skal være en aktiv aktør i hele tilvenningsperioden, der de er barnas trygge base. Slik kan barna få utforske og bli kjent med barnehagen og bygge en naturlig relasjon til tilknytningspersonen i barnehagen. Tilknytningsperson er den ansatte i barnehagen som møter barnet hver dag og har ansvar for barnet i tilvenningen.

Det settes av ca. 5 dager til tilvenning der foreldrene er aktive. De ansatte samarbeider med foreldrene og vurderer om tilvenningsperioden skal utvides eller om den er tilstrekkelig. På 0-3 års basene er det ofte flere nye barn som skal ha tilvenning samtidig, og vi deler tilvenningen inn i grupper på 2-4 barn med en tilknytningsperson. Gruppen blir delt inn etter alder så langt det lar seg gjøre. Dette blir også vurdert på 3-6 års basene, etter hvor mange nye og alderen på barna som skal begynne der. Første dag anbefaler vi en dag på ca. 4 timer, slik at inntrykket ikke blir så stort, og barna får bearbeidet dagen. Dag 2-5 anbefaler vi tilvenning i 4-6 timer. Dagene skal by på forutsigbarhet, slik at barnet etterhvert blir trygg på rutinene i barnehagen.

Underveis i tilvenningen bruker personalet trygghetssirkelen for å se og forstå barnas emosjonelle behov sammen med foreldrene. Når vi etter hvert ser at barnet blir tryggere, anbefaler personalet foreldrene å fortsatt være aktive og være en naturlig del av gruppa og basen -*Det er ikke lov å ta fram telefonen og surfe mens de er en del av basen, selv om barnet deres virker trygg og er i lek.* Dersom barnet sover, får foreldrene tilbud om å ta seg en lunsjpause på barnehagens møterom. Der legger vi fram årsplan og annet interessant lesestoff som foreldrene kan titte i. I starten blir foreldrene hentet fra møterommet så fort barnet våkner, og etter hvert som barnet er tryggere kan vi ta opp barnet og hente foreldrene etter en liten stund. Når tilvenningen med foreldrene er over, anbefaler barnehagen at barna har kortere dager de første ukene, så langt det lar seg gjøre. Det å være i barnehagen uten foreldrene er også en erfaring barna må i gjennom for å bli trygge på at foreldrene kommer tilbake. Mot slutten av tilvenningen har pedagogisk leder samtale med mor/far der vi stiller hverandre spørsmål, evaluerer tilvenningen og hva som skal være neste steg i tilvenningen.

God informasjon i forkant

Barnehagen har foreldremøte for nye barn (foreldrene) i mai, der foreldrene får innblikk i barnehagens rutiner, verdier, forventninger og ikke minst tilvenningen. Ved å være tidlig ute med informasjon til foreldrene om tilvenning, klarer de fleste å planlegge slik at foreldrene kan være tilstede i 5 dager. Om det er vanskelig for foreldrene å sette av 5 dager ved oppstart, har barnehagen en samtale med de om andre alternativer. Kanskje noen i familien kan stille opp? Kan vi flytte tilvenningen tidligere/senere? Så langt det lar seg gjøre, ønsker vi at foreldrene deltar på hele tilvenningen, slik at vi også bygger en relasjon mellom barnehagen og hjemmet. Barnehagen arrangerer en felles besøkskveld for foreldre og barn, der de får møte de som jobber i barnehagen og se den basen barnet skal gå på. Ut over dette kan barna «melde seg på» besøkstid på dagtid, der barnet sammen med foreldrene kan besøke basen sin i barnehagens åpningstider. Dette kan for eksempel være hver fredag mellom kl. 12-14.

Overgangsobjekt

Personalet ber foreldrene samle noen bilder som vi kan få, slik at vi kan lage en personlig bok til barnet. Det er godt å se på bilder av noe/noen kjent og kjær i de periodene barnet opplever som vanskelig i barnehagen. Andre overgangsobjekt, som kosefille, bamse eller smokk, kan også være med å gjøre tilvenningen lettere for barnet.

Erfaringer

Barnehagen opplever at denne formen for tilvenning gir barna mer tid til å bygge trygghet med personalet i barnehagen, og at barna blir tryggere og mindre stresset enn det vi opplevde tidligere. Foreldrene blir også mer trygge på å levere barnet sitt til barnehagen. De får også mer innblikk i barnehagens drift, hvordan vi jobber og får se at barnet blir gradvis tryggere til barnehagen og på oss som jobber der. Dette er med på å ha en mer åpenhet mellom barnehagen og hjemmet.

En far som har vært på tilvenning med sin datter på 12 mnd. forteller:

«Etter tilvenning de to første dagene var jeg fortsatt litt bekymret på om dette kom til å gå bra. Dattera mi var så tett på meg hele tiden, og ville ikke gi slipp på meg. Men på dag tre begynte hun å gi mer slipp og utforske mer i rommet, barna og de andre voksne. Jeg så tydelig sirkelene fra trygghetssirkelen i min datters atferd, der hun er ute i små runder og vender tilbake til meg for «å lade». De siste to dagene ble det mer utforsking og mindre pappa. Hun var trygg, og vi vurderte tilvenningen som tilstrekkelig etter fem dager. For mor og meg var det godt å vite at hun var trygg og klar for å starte i barnehagen. Jeg synes også det var veldig godt å få være med hele veien og se hvordan de jobber i barnehagen og bli

kjent med rutinene de har. Vi blir rett og slett godt kjent, og det er veldig positivt! Vi føler oss trygge på å levere dattera vår hver dag.»

En annen fordel er at foreldrene seg imellom blir mer kjent. De ansatte opplever at dette er mer riktig for barna, og det åpner opp for et tettere foreldresamarbeid. Utfordringen kan være at foreldrene tilbringer mye tid i barnehagen og kan få med seg andre barns utfordringer. Vi snakker med foreldrene om taushetsplikt på foreldremøtet i forkant, men vi kan ikke be om taushetserklæring av foreldrene da dette ikke er mulig i forhold til lovverket.

Barnehagen har gjennomført denne formen for tilvenning en gang, og erfaringen er positiv. Personalet ønsker å jobbe videre for en god tilvenning der vi kan møte hvert individ på en god måte og starte et godt samarbeid mellom barnehagen og hjemmet.

Kap.2 Fakta om barnehagene

Barnehagen er den første læringsarenaen i et langt utdanningsforløp og skal bidra til trivsel og glede i lek og læring. Her presenteres tall og fakta om barnehagene, barna og de ansatte.

2.1 Barn i barnehage.

Retten til barnehageplass er kun en minimumsforpliktelse for kommunen, jf. § 8. Alle barn med rett til barnehageplass får tilbud. Kommunen gir også tilbud om barnehageplass gjennom løpende opptak til barn som søker barnehageplass, men som ikke har formell rett til plass.

Retten til barnehageplass er utvidet og gjelder nå barnehageplass for barn som fyller ett år senest innen utgangen av november det året det søkes om barnehageplass.

I 2015 ble det innført to moderasjonsordninger innenfor foreldrebetaling. Ingen husholdning skal betale mer enn 6 % av inntekten sin til en barnehageplass. 3- 4 og 5- åringer som bor i husholdninger med lav inntekt har rett til å få 20 timer gratis oppholdstid i barnehagen hver uke.

	2015	2016	2017
Antall barn med redusert pris i barnehagene	307	456	535
20 timer gratis oppholdstid som en del av det ordinære barnehagetilbudet	113	278	326
20 timer gratis oppholdstid/kjernetid	0	0	0

Som tabellen viser så er det en stor økning barn med redusert pris i barnehagene fra 2015 til 2017, og det er også langt flere som benytter seg av 20 timer gratis oppholdstid som en del

av barnehagetilbudet. I Sarpsborg er det ingen som kun benytter seg av 20 timer gratis oppholdstid, men mange barn benytter seg av det som en del av barnehagetilbudet.

Antall barn i ordinære barnehager og familiebarnehager:

Barn 2014	Barn 2015	Barn 2016	Barn 2017
2797	2713	2723	2786

Fra 2014 til 2016 var det en nedgang i antall barn i barnehagene i Sarpsborg. I 2014 til 2015 var det en spesiell stor nedgang som i hovedsak skyldtes spesielt mange skolestartere. I følge Udir var det også på landsbasis nedgang i antall barnehageplasser, noe som henger sammen med størrelsen på fødselskullene. Fra 2016 til 2017 ser vi en større oppgang i antall barn i barnehage og er nå nesten opp på samme antall som i 2014.

Tabellen under viser dekningsgrad for barn i alderen 1- 5 år i perioden 2016- 2017:

Årstall.	Sarpsborg	Fredrikstad	Skien	Kostra gr. 13	Østfold	Landet uten Oslo	Landet
Andel barn 1-5år m/ bhg.plass 2016	88,4	89,7	88,4	92,0	89,1	91,5	91,0
Andel barn 1-5år m/ bhg.plass 2017	89,2	88,6	89,2	92,1	89,6	91,8	91,3

Dekningsgraden har blitt bedre i Sarpsborg i løpet av de siste to årene. Som det fremgår av tabellen ligger dekningsgraden i Sarpsborg for 2017 litt høyere enn Fredrikstad og likt med Skien. Sarpsborg ligger fortsatt litt lavere enn Østfold og kommunegruppe 13, men Sarpsborg beveger seg i riktig retning.

Når det gjelder antall barn under 1 år som går i barnehagene i Sarpsborg, så er det en markant økning fra 2016. Det kan da se ut som om økningen i kontantstøtten som ble innført 01.08.2017, ikke har hatt innvirkning på valg om å sende barn i barnehagen.

0-åring med barnehageplass:

2014	2015	2016	2017
26	39	29	43

Tilskudd til gratis barnehage for femåringer i barnehageåret 2017/2018.

Sommeren 2017 mottok Sarpsborg kommune invitasjon fra Udir til å søke om tilskuddsmidler til gratis barnehageplass for utsatte femåringer for barnehageåret 2017/2018. Bakgrunnen for tilskuddet var at det i budsjettforliket for statsbudsjettet 2017 ble bevilget 20 mill. kroner til «forsøk med gratis barnehage og SFO». Udir besluttet at hele beløpet skulle lyses ut som en ettårig tilskuddsordning til gratis barnehage for femåringer i familier med lavt sosioøkonomisk status og/eller femåringer med minoritetsspråklig bakgrunn. Dette er femåringer som ikke går i barnehage/har barnehageplass.

Sarpsborg kommune var invitert ut fra antall barn i målgruppen sett i forhold til antall femåringer i kommunen. Sarpsborg kommune søkte om tilskudd til 25 femåringer som kommunen ønsker å jobbe med for å tilby gratis barnehageplass i barnehageåret 2017/2018, og fikk innvilget hele beløpet.

I løpet av høsten 2017 har syv femåringer fått gratis barnehageplass. Det har vært utfordrende for kommunen å finne femåringer i målgruppen for tilskuddsordningen. Det jobbes videre i 2018 med å tilby barnehageplass for utsatte femåringer.

2.2 Utbygging og behov for nye barnehageplasser.

I Sarpsborg er fordelingen mellom kommunale og private barnehager ca 28/72. Med bakgrunn i prognosene (utarbeidet i 2010) har det vært behov for utbygging på barnehageområdet.

Tabellen viser endring i barnehageplasser fra 2014 til 2017 (En plass kan bety flere barn da det er barnehager som tilbyr delte plasser):

Barnehager	2014	2015	2016	2017
Private	18	- 2	18	-6
Kommunale	31	- 55	2,5	70
Totalt	49	- 57	20,5	64

Ut ifra tabellen ser vi at det i 2015 var en relativt stor nedgang i antall barn i barnehagene. Denne nedgangen kan ses i sammenheng med at barn født i 2009 var et stort barnekull som gikk over i skolen samtidig med at barn født i 2010 var et langt mindre årskull. Fra 2015 – 2016 ser vi en god økning i antall benyttede barnehageplasser. Denne oppgangen kan skyldes at det igjen er mer gjennomsnittlige årskull fra og med 2011. For 2017 ser vi en ytterligere økning i antall barn i de kommunale barnehagene. Dette må ses i sammenheng med ferdigstillelse av barnehageutbyggingen i sentrum og i søndre Skjeberg.

I løpet av 2017 er ny barnehage sentrum, St. Olavs barnehage, åpnet. Høsten 2017 åpnet også Stasjonsbyen barnehage på tomten Grimstad i søndre Skjeberg. Fremtidige prognoser uttrykker fortsatt vekst i befolkningen i Sarpsborg. I 2017 var det fortsatt noe overkapasitet spredt rundt i barnehagene samt at noen plasser er holdt vakante ved St. Olavs og Stasjonsbyen barnehager. Det fremtidige behovet må derfor vurderes opp mot nyere prognoser. En slik vurdering vil gjøres ved rullering av plan for skolekapasitet og struktur hvor barnehage blir innarbeidet, som et eget område.

2.3 Økonomi.

Med bakgrunn i barnehagelovens § 14 skal kommunen yte tilskudd til ordinær drift av alle godkjente private barnehager forutsatt at barnehagen har søkt om godkjenning før barnehagesektoren ble rammefinansiert. Kommunen kan yte tilskudd til barnehager som søker om godkjenning etter at barnehagesektoren ble rammefinansiert. I tillegg til at kostnader til barnehager dekkes gjennom rammetilskuddet, finansierer foreldrene deler av kostnaden for en barnehageplass.

Tilskuddet beregnes fortsatt ut i fra kommunens utgifter i egne barnehager på regnskap 2 år tilbake i tid. Pensjon legges på som påslag på 13 % i stedet for kommunens reelle utgift til pensjon. Videre er det tatt høyde for barnehagens byggeår/ny godkjenning ved beregning av kapitaltilskudd. Kapitaltilskuddet tildeles ut i fra satser fastsatt av departementet.

Oversikt på tilskudd til private barnehager
fra 2014 – 2017:

2014	2015	2016	2017
261 mill.	258 mill.	266 mill.	266 mill.

Refusjoner

Private barnehager kan, med bakgrunn i sine vedtekter, gi tilbud til barn bosatt i annen kommune. Dersom private barnehager tar inn barn bosatt i annen kommune, har kommunen der barnet har barnehageplass rett til å søke bostedskommunen om refusjon for kostnader til ordinær drift, som ikke dekkes av foreldrebetaling og andre offentlige tilskudd.

Private barnehager i Sarpsborg kommune som ga tilbud til barn som ikke er bosatt i Sarpsborg:

2014	2015	2016	2017
42 barn	59 barn	61 barn	59 barn

Som en ser av tabellen har det vært en økning i antall barn bosatt i andre kommuner med barnehageplass i Sarpsborg fra 2014 til 2016. Det kan ha en sammenheng med overkapasiteten og at flere private barnehager derfor valgte å fylle opp med barn bosatt i andre kommuner. Det er i hovedsak barn fra Fredrikstad kommune som har plass i private barnehager i Sarpsborg. Fra 2016 til 2017 har det gått noe ned.

Antall barn bosatt i Sarpsborg kommune som har barnehageplass i privat barnehage i annen kommune:

2014	2015	2016	2017
69 barn	66 barn	56 barn	45 barn

Tallene her viser en positiv tendens. Over 90 % av barn som er bosatt i Sarpsborg og har barnehageplass i annen kommune har barnehageplass i Fredrikstad, dette gjelder for alle årene. Fra 2014 til 2017 ser man en markant nedgang i antall barn med barnehageplass i annen kommune. Dette kan ha med bedre kapasitet i Sarpsborg fra 2014 og at barnetallet i Sarpsborg har sunket noe i samme periode.

2.4 Bemanning og kompetanse

Kvaliteten på det som foregår til daglig i barnehagen er avgjørende for hvordan barnehagen påvirker barnets trivsel og utvikling – her er forskningen sammenfallende. Særlig viktig er kvaliteten på relasjonene og samhandlingen mellom voksne og barn og barna i mellom.

Antall barn pr. ansatt.

Tallene som presenteres er hentet ut fra BASIL som har utarbeidet en nasjonal tilpasning for å kunne sammenligne barnehager med ulik sammensetning av barn, justert for alder og oppholdstid. Barn under to år er vektet dobbelt.

Barn per. Ansatt.	2015	2016	2017
Barnehager i Sarpsborg	6,58	6,68	6,64
Det nasjonale snittet	6,2	6,0	6,0

Antall barn per ansatt viser til antall barn per årsverk til grunnbemanningen. Grunnbemanningen er de ansatte i barnehagen som jobber direkte med barna. Tabellen viser at barnehagene i Sarpsborg ligger forholdsvis høyt over det nasjonale snittet. Det har en sammenheng med at gruppestørrelsene i de fleste kommunale barnehagene og flere av

de private barnehagene ligger nært opptil/er så høyt som det kan være i forhold til forskrift om norm for pedagogisk bemanning.

Kompetanse som kvalitetsfaktor.

I strategien *Kompetanse for framtidens barnehage 2014- 2020* er det utarbeidet et system for kompetanseutvikling. Barnehageeier har det primære ansvaret for kompetanseutvikling for sine ansatte og har derfor to viktige roller i forhold til kompetanseutvikling i egne barnehager. Det ene er at eier skal motivere og legge til rette for etter- og videreutdanning for personalet og det andre er å drive en ansettelsespolitikk som styrker barnehagens samlede kompetanse.

I Sarpsborg har alle de kommunale barnehagene barne- og ungdomsarbeidere. De private barnehagene kommer etter, og har hatt en økning de siste årene. Det betyr at barnehagene er opptatt av å styrke barnehagens samlede kompetanse.

Dispensasjon fra utdanningskravet

Barnehageloven §§ 17 og 18 gir kommunen adgang til å innvilge midlertidig og varig dispensasjon fra utdanningskravet for styrer og pedagogisk leder. Flere kommuner, også kommuner i Østfold, har problemer med å rekruttere barnehagelærere, noe som ikke er tilfellet i Sarpsborg.

I barnehagene i Sarpsborg er det ingen som jobber med dispensasjon fra utdanningskravet, slik har det vært de fire siste årene.

Kjønn i barnehage.

Pr i dag er andel ansatte menn i barnehagene på landsbasis 9,1 %, mens det i Sarpsborg ligger på 12,2 %. Årsmeldingen pr. 15.12 (BASIL) viser at det er flest mannlige ansatte i de største private barnehagene. En årsak til dette kan være at «menn rekrutterer menn». Selv om Sarpsborg ligger over landsgjennomsnittet så er det viktig å fortsatt ha et fokus på kjønns sammensetning blant personalet i barnehagene.

Veien videre:

Barn i barnehage:

- Fortsett sikre at de som har rett til barnehageplass etter gjeldende regelverk får tildelt barnehageplass.

Behov for nye barnehageplasser:

- Se i forhold til rullering av plan for skolekapasitet og struktur – eget kapittel om barnehage

Bemanning og kompetanse:

- Barnehagen skal være et sted der de ansatte har mulighet til å utvikle seg faglig, både individuelt og i et fellesskap.

Kap.3 Formål, innhold og kvalitet.

Barnehagens formål er å ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling, i samarbeid og forståelse med barnas hjem.

3.1. Barnehageeiers rolle.

Barnehageeier har det overordnede ansvaret for at barnehagen drives i samsvar med gjeldende lover og regelverk jf. barnehagelovens § 7 Barnehageeierens ansvar. Det følger av eieransvaret å ha en forsvarlig styring, herunder stille til disposisjon de nødvendige rammebetingelser for å kunne oppfylle barnehagelovens krav. Barnehagen skal være en lærende organisasjon slik at den er rustet til å møte nye krav og utfordringer. Kvalitetsutvikling i barnehagen innebærer en stadig utvikling av personalets kompetanse.

Foreldreundersøkelsen.

I 2016 kom Utdanningsdirektoratet (Udir) med en nasjonal foreldreundersøkelse for barnehager med mulighet for gjennomføring høsten 2016. Foreldreundersøkelsen er et av verktøyene i Kvalitet i barnehagen, et kvalitetssystem som består av verktøy og ressurser barnehager kan bruke til å arbeide med egen kvalitetsutvikling.

Resultatene fra Foreldreundersøkelsen kan brukes av barnehagen og barnehageeier som en hjelp til å vurdere og utvikle barnehagetilbudet. Barnehagen kan bruke resultatene i dialogen med foreldrene. Foreldreundersøkelsen er først og fremst et verktøy for den enkelte barnehage, men gir også viktig informasjon om foreldrenes opplevelse av barnehagetilbudet på nasjonalt nivå. På alle spørsmål svarer foreldrene på en skala fra 1-5 der 1 er dårligst og 5 er best. Man kan også svare «vet ikke». Undersøkelsen har nærmere 30 spørsmål, fordelt på ni hovedområder/ indekser.

Hovedområder	Sarpsborg 2016	Sarpsborg 2017	Nasjonalt 2017
Svarprosent	64,56 %	70.59 %	69,91 %
Ute- og innemiljø	4,2	4,2	4,1
Relasjon mellom barn og voksen	4,6	4,5	4,5
Barnets trivsel	4,8	4,8	4,7
Informasjon	4,3	4,3	4,2
Barnets utvikling	4,7	4,7	4,6
Medvirkning	4,3	4,3	4,2
Henting og levering	4,4	4,4	4,4
Tilvenning og skolestart	4,5	4,5	4,5
Tilfredshet	4,6	4,5	4,5

2017 er det andre året barnehagene i Sarpsborg gjennomfører foreldreundersøkelsen, og som det fremgår av tabellen har svarprosenten økt med ca 6 % noe som er en betydelig

økning fra 2016. Tabellen viser videre at foreldrenes totale tilfredshet med barnehagene i Sarpsborg har hatt en liten nedgang på 0,1 % fra 2016 til 2017, men ser en dette i sammenheng med økt svarprosent så vil ikke dette nødvendigvis si at foreldrene er mindre tilfreds i 2017.

I 2017 var det 31 barnehager som gjennomførte foreldreundersøkelsen. Det langsiktige målet er at alle barnehager i Sarpsborg gjennomfører foreldreundersøkelsen. Den målsettingen jobbes det videre med i 2018. I tillegg vil fokus være hvordan barnehageeier jobber med resultatet av undersøkelsen både ut mot personalet i barnehagen og i foreldregruppen.

Helsefremmende barnehager

God helse og livskvalitet er en forutsetning for barns utvikling, læring og mestring. Barnehagen er en viktig arena for å støtte og styrke foresatte og samfunnet i arbeidet med å bygge god helse hos barn. Det helsefremmende arbeidet i barnehagen skal bidra til trivsel og mestring, godt læringsutbytte og til å gi barna et godt grunnlag for å gjennomføre det 13-årige opplæringsløpet. Med helsefremmende barnehager forstår Østfoldhelse barnehager som styrker barnas fysiske og psykiske helse, gjennom å ha fokus på det sosiale og fysiske miljøet, innholdet og arbeidet i barnehagen, samt å ha systematisk forankring av det forebyggende og helsefremmende arbeidet. Helsefremmende barnehager bidrar til utjevning av sosial ulikhet mellom grupper i befolkningen.

I Sarpsborg har vi to barnehager som ble godkjent som «Helsefremmende barnehager» i 2016. Ingen barnehager ble godkjent i 2017, men det er barnehager som jobber for å bli en helsefremmende barnehage.

Veiledning av nyutdannede barnehagelærere.

Alle nyansatte nyutdannede barnehagelærere skal få veiledning den første tiden i jobben sin. Det er barnehageeier som har hovedansvaret for å gi nytilsatte nyutdannede barnehagelærere veiledning og oppfølging. Veiledning av nyutdannede bidrar til å:

- rekruttere flere dyktige barnehagelærere
- beholde barnehagelærere i yrket
- sikre kvaliteten i barnehagene

Veiledningen skal sikre en best mulig overgang mellom utdanning og yrke, og skal bidra til å rekruttere og beholde dyktige barnehagelærere i barnehagen.

3.2 Kvalitetsarbeid i barnehagene.

For å få gode barnehager må det jobbes systematisk med kvalitetsutvikling. Det er viktig at barnehagene har et godt pedagogisk innhold og har god interaksjon mellom voksne og barn. Barnehagene er en del av et helhetlig utdanningsforløp som styrker sammenhengen mellom barnehage og skole. Samtidig er det viktig å legge vekt på barndommens egenverdi og det helhetlige læringssystemet som den norske barnehagen bygger på. Barnehagene har ulike systemer for kvalitetsarbeid, og det er barnehageeier som har ansvaret og velger hvilken modell/system barnehagen skal bruke.

Barnehagens digitale praksis.

I Rammeplan for barnehager står det følgende; «*Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring*». Bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal støtte opp om barnas læreprosesser og bidra til et rikt og aktivt læringsmiljø for alle barn. Det

er viktig at personalet er aktive i bruken av digitale verktøy sammen med barna. Barnehagen skal utøve digital dømmekraft og være en bidragsyter til at barn i barnehagen utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier.

Alle 1. klassinger fikk egen Ipad fra skoleåret 2017/2018, og på bakgrunn av det ønsket barnehagemyndigheten å kartlegge hvordan barnehageeiere satser på, og bruker, digitale verktøy i barnehagen. Foruten av at det er et område i rammeplan for barnehagens innhold, så ses det også opp mot sammenheng og overgang mellom barnehage og grunnskole.

Barnehagenes digitale praksis - en kartlegging:

Hvilke digitale verktøy har barnehagene tilgjengelig for barna?	Ja	Nei	Hvor ofte er verktøyet i bruk?					Hvordan brukes utstyret?			
			Daglig	Ukentlig	Månedlig	Sjeldnere enn mnd	Aldri	Spill	Kreativ/ skapende	utforskende	Vet ikke
Nettbrett	37		19	16	3	2	1	28	27	31	
PC	23		4	7	6	3	2	4	13	17	
MAC	1						1				
Digitalt kamera	20		4	6	3	5	1		13	9	
Interaktiv tavle/ bord (Smartboard)	10		2	7		1		3	6	7	
Digitale mikroskoper	7				3	2	2			3	
Prosjektor	24		1	7	7	6	2	2	14	16	1
Mobiltelefoner	19		8	3	3	1		1	8	7	1
Annet	5										

Kartleggingen viser at barnehagene har en eller annen form for digitale verktøy tilgjengelig og at de brukes på ulike måter. Til kartleggingen var det også med noen tilleggsspørsmål. De viser at de aller fleste barnehagene ikke har noe opplæringsprogram for personalet rundt bruk av digitale verktøy, selv om de aller fleste barnehagene har satt digital praksis på agendaen i barnehagehverdagen. De ansatte ønsker opplæring i bruk av digitale verktøy.

På bakgrunn av den informasjonen barnehagemyndigheten nå sitter med rundt dette temaet, vil det utarbeides et system for et felles kompetansehevingprogram for alle barnehagene.

Kommunale barnehager

Handlingsprogram IKT barnehage.

I henhold til handlingsprogrammet for IKT er det blitt investert i ulike digitale verktøy i kommunens barnehager de siste årene. Barnehageansatte har deltatt på en kursrekke der sikker og kreativ bruk av digitale verktøy var tema og fokusområde. En barnehageenhet har også brukt en halv plandag på bruk av digitale verktøy med fokus på kreativitet, utforskning, og digital dømmekraft.

Det jobbes videre med å utarbeide en felles retning for det digitale arbeidet i de kommunale barnehagene i Sarpsborg. Dette vil sees i sammenheng med en felles satsning fra barnehagemyndigheten i forhold til barnehagens digitale praksis.

Barnehagevurdering (tidligere Kvalitetsvurdering)

Sarpsborg kommunes system for kvalitetsvurdering av kommunale barnehager er revidert og satt ut i drift høsten 2017.

Det nye systemet tar for seg en barnehageenhet pr barnehageår. Enhetsleder velger ut én til to barnehager som får en ekstern barnehagevurdering. Vurderingstema bestemmes av enhetsleder og barnehagen(e) ut fra deres behov slik de synliggjøres gjennom ståstedsanalyser, foreldreundersøkelser, barnehagevandring, barnesamtaler m.m. I etterkant av barnehagevurderingen følger rådgivere fra Enhet kompetanse og kvalitet oppvekst opp barnehagene med utgangspunkt i funnene i vurderingsrapporten.

Høsten 2017 ble Hafslundsøy barnehage og Fosbyløkka barnehage i Enhet Raet vurdert ut fra temaet: «Trygg tilknytning og gode relasjoner».

Høsten 2018 skal én til to barnehager i Enhet Fossen vurderes.

Barnehagevandring – et lederverktøy

Hva er barnehagevandring?

Barnehagevandring er leders individuelle oppfølging av hver enkelt ansatt. Den gjennomføres årlig og foregår ved samtale, observasjon eller filming.

Barnehagevandring er et faglig verktøy som handler om krav og forventninger til hvordan arbeidet skal utføres i barnehagen. Det er utarbeidet en mal som fungerer som faglig utgangspunkt for gjennomføring av barnehagevandring. Malen har fokus på praksis i barnehagen og de ansattes profesjonelle væremåte, sett i lys av ansatte som relasjonsarbeidere og kunnskapsformidlere. Fokuset er på barnas egne opplevelser av kvalitet.

Målet med barnehagevandring:

Barnehagevandring skal sørge for at alle ansatte vet hvilke forventninger som er knyttet til arbeidet, sikre en helhetlig faglig praksis og utvikle barnehagen som lærende organisasjon. Barnehagevandring er på den måten også et verktøy for å se og anerkjenne hver enkelt ansatte, tilrettelegge for refleksjon over egen praksis, både i et her- og nå-perspektiv og forbedringspotensial på veien videre.

Gjennomføring av barnehagevandring:

Barnehagevandring foregår primært i fire sekvenser. Først gjennomføres en samtale mellom leder og ansatt, hvor punktene i malen gjennomgås. Deretter filmer eller observerer leder den ansatte i utøvelsen av ordinære arbeidsoppgaver. Etterpå gjennomføres en samtale mellom leder og ansatt hvor observasjon eller filmsnutter gjennomgås i lys av kriterier for god praksis. Ut fra dette enes det om en til tre forbedringspunkter som den ansatte skal jobbe videre med. Etter et par måneder gjennomføres en samtale med leder og ansatt hvor den ansattes arbeid med sine forbedringspunkter evalueres.

Erfaringer og praktisk nytteverdi

Barnehagevandring har vært gjennomført siden 2012. Det oppleves som et godt redskap for konkret å forankre en faglig praksis, og det gir skreddersydde muligheter til å følge opp hver enkelt ansatt. De fleste ansatte opplever barnehagevandring som nyttig og lærerikt.

Private barnehager

De private barnehagene har ulike systemer på hvordan utvikle god kvalitet i barnehagen. Her presenteres Trygghetssirkelen som en metode for å sikre kvalitet.

Tyrihans barnehage - TRYGGHETSSIRKELEN SOM METODE FOR Å SIKRE KVALITET PÅ SMÅBARNSAVDELINGENE

I den siste tiden har det blitt publisert resultater fra to store forskningsprosjekt på barnehager i Norge: "Blikk for barn" og "GoBaN" (Gode Barnehager for barn i Norge), der det kommer fram at kvaliteten på barnehagetilbudet ikke er så godt som vi kanskje har trodd.

Dette har bidratt til refleksjon og diskusjoner om praksis i egen barnehage; hva er kvalitet hos oss og hvordan skal vi sikre at vi hele tiden er på rett spor?

Nyere forskning har ført til mer relasjonell tenkning i forståelsen av barns læring og utvikling, og viser til at kvaliteten ligger i den direkte samhandlingen mellom barna og de voksne; hvor sensitive er omsorgspersonene, i hvilken grad evner de å møte barnas behov og dermed bidrar til trygg tilknytning (Kari Killén 2012). Trygg tilknytning er en forutsetning for de yngste barnas trivsel og er av avgjørende betydning for deres psykiske helse og utvikling.

For Tyrihans barnehage betød dette at vi ønsket å fokusere mer på den jobben personalet på småbarnsavdelingene (0-3 år) gjør, og kan gjøre for de aller minste barna. Det er her grunnlaget legges, og det er her mulighetene til å bidra for de mest sårbare barna er størst. Kvaliteten må sikres.

Vi hadde fra før et godt etablert system for tilknytning mellom barn og voksne på småavdelingene, spørsmålet var om kvaliteten på hver enkelt relasjon var god og hvilke verktøy skulle vi støtte oss til for å sikre barnas trygghet.

Svaret fikk vi da vi høsten 2016 fikk delta i et pilotprosjekt startet av barnehagemyndigheten og Enhet kompetansesenter rus og psykisk helse, og ble introdusert for Trygghetssirkelen utarbeidet av Powell, Cooper, Hoffman, Marvin, 2015.

Trygghetssirkelen er en tilnærming, en konkret metode og en modell i forhold til barns tilknytningsatferd, og kan være til hjelp for å forstå hvordan omsorgspersoner skal møte barna etter hvor de befinner seg på sirkelen med trygg tilknytning som klart mål.

Trygghetssirkelen er et «kart» for barnets omsorgsperson. Den voksne er barnets sikre havn, som det stadig kan vende tilbake til for trygghet og trøst, samtidig som den voksne representerer en trygg base som støtter barnet i å utforske omverdenen.

Ved bevisst bruk av modellen kan den voksne hele tiden lese barnets atferd og behov - og respondere hensiktsmessig.

Trygghetssirkelen

Foreldre med fokus på barnets behov

© Cooper, Hoffman, Marvin, & Powell, 1999

Modellen forteller de voksne hvordan de skal forholde seg til barna ut fra barnas atferd på sirkelen: når barnet er utforskende, beveger det seg ut fra den trygge havnen. Barnet er fremdeles avhengig av voksne i form av støtte, hjelp ved behov og glede med barnet. Når barnet er nede i sirkelen har barnet behov for beskyttelse, trøst, godhet og organisering av følelsene sine.

Personalet på småbarnsavdelingene benytter Trygghetssirkelen som rettesnor for det pedagogiske arbeidet, spesielt viktig og aktuelt er det når barnet er ny i barnehagen og nye relasjoner skal etableres.

Personalet jobber for å etterleve "Trygghetssirkel/regelen" for voksne i det daglige arbeidet:

"Alltid være større, sterkere, klokere og god.
Når det er mulig: følg barnets behov
Når det er nødvendig: ta ledelsen."

Vi har tro på at å benytte Trygghetssirkelen som hjelp til å tone oss inn på barnas behov bidrar til økt kvalitet i vår praksis på småbarnsavdelingene, og at kvaliteten i større grad enn før sikres ved at modellen brukes på alle barn, og også gir omsorgspersonene svar på hvordan de skal møte de behov barna til enhver tid har for å oppnå trygghet.

I tilknytning til den daglige bruken av Trygghetssirkelen har vi landet på at vi skal benytte skjemaet "10 tegn på trygg tilknytning" (Broberg, Hagstöm & Broberg) som kartleggingshjelp for å være sikre på om målet om tilknytning for alle barn er nådd.

Ti tegn på trygg tilknytning

- o Barnet søker trøst hos voksne - og tar imot trøst
- o Hviler kroppen mot den voksne, blir rolig og avspent når den voksne tar barnet inntil seg/løfter opp barnet
- o Gir den voksne klem, vil sitte i fanget o.l. (innimellom/indv. behov))
- o Den voksne fungerer som en "ladestasjon" for barnet (barnet leker, blir

- sliten/lei/frustrert etc og trenger så nærhet/kos/trøst før det kan leke videre)
- o Vet hvor den voksne befinner seg (barnet følger med, passer på at tilknytningspersonen er innen rekkevidde)
 - o Ber den voksne om hjelp
 - o Er glad og fornøyd sammen med den voksne
 - o Barnet samarbeider som oftest med den voksne
 - o Responderer raskt på adekvat grensesetting fra den voksne
 - o Viser den voksne positive reaksjoner om morgenen

Veien videre

Foreldreundersøkelsen:

- Målet er at alle barnehager i Sarpsborg gjennomfører Foreldreundersøkelsen
- Barnehagene arbeider med å øke antall foreldre som svarer på undersøkelsen.

Helsefremmende barnehager:

- Barnehagene jobber målrettet mot å bli godkjente som helsefremmende barnehager.

Digitale praksis:

- Barnehagemyndigheten utarbeider et system for felles kompetansehevingsprogram for digital praksis for alle barnehagene.

Kvalitetsarbeid:

- Barnehagene må sikre alle barn et barnehagetilbud av høy kvalitet gjennom bruk av gode kvalitetsverktøy.

Kap.4 Barnehagemyndigheten

Kommunens rolle som lokal barnehagemyndighet fremgår i § 8 av Lov om barnehager, og en nærmere fastsettelse av oppgavene fremgår av §§ 10-16. Kommunen har som lokal

barnehagemyndighet ansvar for å godkjenne og veilede barnehagene og gjennomføre tilsyn for å påse at gjeldende regelverk overholdes.

Kommunen er i tillegg gitt ansvar for å forvalte statlige tilskudd til de private barnehagene, og sørge for likeverdig økonomisk behandling. Alle barn under opplæringspliktig alder som bor i kommunen, har rett til barnehageplass. Dette betyr at kommunen har ansvar for å sikre tilstrekkelig antall plasser og samordne opptak.

I Sarpsborg eier kommunen ca 28 % av barnehagene, de resterende ca 72 % er private barnehager. Ved at en stor andel av barnehagene er private er det viktig at kommunen fremstår som tydelig i sin rolle som barnehagemyndighet.

4.1 Tilsyn

Kommunens rolle som tilsynsmyndighet er hjemlet i § 16 i barnehageloven. Det er de aktiviteter som kommunen utøver for å sikre at barnehagene drives i samsvar med lov og forskrifter. Kommunen som barnehagemyndighet har ansvar for planlegging, kvalitetsutvikling og tilsyn med hele barnehagesektoren i kommunene. Tilsynet blir dermed en sentral del av det kommunale ansvaret.

Fylkesmannen som tilsynsmyndighet.

Fylkesmannens mandat for å føre tilsyn med kommunene er fastsatt i kommuneloven § 60 b som suppleres av barnehagelovens § 9 andre ledd. Fylkesmannen har bare myndighet til å føre tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet jf. barnehagelovens § 9.

Fylkesmannen gjennomførte i 2017 tilsyn med Sarpsborg kommune som barnehagemyndighet. Tema for tilsynet var kommunens ansvar etter barnehagelovens § 8 første ledd for å påse at barnehagene drives i henhold til gjeldende regelverk og kommunens adgang etter barnehagelovens § 16 til å føre tilsyn med barnehagene.

Fylkesmannen har undersøkt hvordan kommunen påser at barnehagene drives i henhold til gjeldende regelverk, og da med spesielt fokus på risikovurdering, valg av virkemidler og oppfølging etter tilsyn og veiledning.

Fylkesmannen i Østfold avdekket ingen lovbrudd i tilsynet med Sarpsborg kommune.

Kommunen som tilsynsmyndighet.

Veiledning og tilsyn er to sentrale oppgaver for kommunen som barnehagemyndighet. Veiledning som er hjemlet i barnehagelovens § 8 handler om å bistå barnehageeiere og –ledere i å få oversikt over kravene i lovverk med forskrifter og videre å veilede om tiltak for at virksomheten skal drives i tråd med dette.

Fagarena som en del av barnehagemyndighetens veiledningsansvar:
Barnehagemyndigheten gjennomfører egne fagarenaer for enhetsledere/styrere/ledere i

barnehagene. I tillegg inviteres andre enheter innenfor oppvekstområdet inn. I 2017 ble det gjennomført fire fagarenaer med bl.a. følgende tema:

- Fra forskning til ny praksis- Jåttåmodellen. En modell for tilvenning i barnehage, som tar utgangspunkt i barns behov for tilknytning.
- Her var det ulike tema som f.eks: Presentasjon av ny rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, informasjon og gjennomgang om ulike språkverktøy som ligger på Udir, status barnehageopptak og realfagssatsingen.
- Arkivering i kommunale og private barnehager/ Barnemapper
- Kompetanse for fremtidens barnehage. Revidert strategi for kompetanse og rekruttering 2018- 2022

Tilsyn handler om å sikre at barnehagene drives i tråd med lov og forskrifter. Tilsyn er i sterkere grad en kontrollfunksjon enn veiledningen. Det primære formålet er å kontrollere at kvalitet og innhold er i tråd med de krav som er nedfelt i barnehageloven med forskrifter, og de forventninger samfunnet har til barnehager som pedagogiske virksomheter.

Skriftlig tilsyn/ nettbasert.

Kommunen som barnehagemyndighet gjennomførte skriftlig tilsyn i alle barnehager i 2017. Det skriftlige/nettbaserte tilsynet gjennomføres hvert år i oktober noe som er meget forutsigbart for barnehagene.

Som tabellen viser så har det ikke vært avvik de siste to årene.

Antall avvik 2014	Antall avvik 2015	Antall avvik 2016	Antall avvik 2017
2	1	0	0

Stedlig/anmeldt tilsyn.

Fokusområder for tilsynet i 2017 var følgende §§ i Lov om barnehager:

- Barnehagens formål og innhold (§§ 1 og 2)
- Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver:
1.7 Barnehagen som pedagogisk virksomhet, med spesiell vekt på kvalitetsutvikling i barnehagen. 1.9 Inkluderende fellesskap med plass til det enkelte barn Barns og foreldres medvirkning.
- § 4 Foreldreråd og samarbeidsutvalg

Det ble gjennomført seks stedlige tilsyn i 2017 i henhold til oppsatt «Plan for tilsyn». Det stedlige tilsynet resulterte ikke i noen avvik.

Bekymringsmeldinger/ Ikke anmeldte tilsyn.

Sarpsborg kommune som barnehagemyndighet mottok en bekymringsmelding i 2017. Det ble ikke opprettet tilsynssak i saken da barnehagemyndigheten fikk tilstrekkelig informasjon/dokumentasjon fra barnehageeier.

Sarpsborg kommune som barnehagemyndighet har de senere årene hatt et meget stort fokus på tilsynsrollen. Ved å ha et stort fokus, være synlige og tydelige for barnehagene ser en meget positiv utvikling på tilsynsområdet. En slik utvikling viser viktigheten av det fokuset Sarpsborg kommune har i forhold til tilsynsrollen på barnehageområdet.

4.2 Satsingsområder og kompetanseutvikling

En god barnehage krever kompetente ledere og faglig reflekterte voksne. De ansattes kompetanse er den viktigste enkeltfaktoren for at barn skal trives og utvikle seg i barnehagen. Et kompetent personale vil kunne se, anerkjenne og følge opp barna i deres utvikling.

Kompetanseutvikling for barnehageansatte

I Sarpsborg har vi et langsiktig handlingsprogram «Kompetanse i barnehagene i Sarpsborg 2014 -2018» programmet er førende for hvilke satsingsområder og kompetanseutviklingstiltak som skal prioriteres og gjennomføres for alle ansatte for barnehagene i Sarpsborg. Den bygger på den statlige kompetansestrategien «Kompetanse for framtidens barnehage 2014-2020».

De kompetanseutviklingstiltakene som gjennomføres i Sarpsborg finansieres både gjennom statlige og kommunale midler. I 2017 ble Sarpsborg kommune til sammen tildelt kr. 769 700,- i statlige midler på bakgrunn av søknad om tilskudd til gjennomføring av kompetanseutviklingsplanene, - Handlingsprogram 2014-2018 og Tiltaksplanen for barnehageåret 2017/ 2018.

Språk

Sarpsborg kommune har en språk- og leseplan som ble revidert i 2016. I implementeringen av planen er oppfølgingen av ledere og språkveiledere et viktig ledd. Enhet kompetanse og kvalitet oppvekst har lagt til rette for kompetanse- og erfaringsutveksling mellom barnehagene på ledersamlinger og språkveiledersamlinger. Enhet kompetanse og kvalitet oppvekst legger til rette, veileder og lager strukturer, mens barnehagene selv gjennomfører utviklingsprosessene på barnehagenivå. På ledersamlingen høsten 2017 var temaet språkplanleggingsmøter som et verktøy for kompetansebygging i tilknytning til barnehagens språkarbeid. Dette verktøyet implementeres i alle barnehager som deltar i språkveiledernetverket fra høsten 2017. Andre temaer for språkveiledersamlingene i 2017 har vært overgangen mellom barnehage og skole og arbeidet med 5-åringene i barnehagen med blick på språk og matematisk kompetanse.

Språkveiledernetverket har vokst gjennom 2017 og inkluderer nå nesten samtlige barnehager i Sarpsborg.

Realfag

Sarpsborg kommunes plan for regning som grunnleggende ferdighet ble ferdigstilt i juni 2017. Arbeidet med å implementere den i barnehager og skoler startet i august samme år.

Språkveilederne er ressurspersoner også på realfag i barnehagene, og språkveiledersamlingene har hatt endel fokus på matematisk kompetanse. Regneplanen har også vært tema på ledersamlinger og fagarena. I samarbeid med matematikksenteret har det blitt arrangert kursdag for barnehageansatte om matematikk i barnehagen.

Trygghetssirkelen

Høsten 2016 startet barnehagemyndigheten og Enhet kompetansesenter rus og psykisk helse et prosjekt med tre pilotbarnehager, to private- og en kommunal barnehage. Formålet med prosjektet er å utvikle modeller for systematisk og kunnskapsbasert identifikasjon og oppfølging av barn i risikozonen- en måte og komme «tidlig inn» på. Trygghetssirkelen skal brukes som verktøy i dette arbeidet.

Samarbeidsprosjektet ble avsluttet høsten 2017. Barnehagene har gitt tilbakemelding på at de sitter igjen med en kompetanseendring som har gitt:

- Ny kunnskap
- Nye handlinger
- Endret praksis og holdning

Det jobbes nå med Trygghetssirkelen som metode for trygghet og tilknytning på ulike måter i barnehagene i Sarpsborg.

I tillegg til de store satsningene så har det også i 2017 vært gjennomført andre kompetanseutviklingstiltak for barnehageansatte:

- Felles kursdag for alle barnehageansatte. Hovedtemaet i 2017 var Trygghetssirkelen og «Se barnet innenfra».
- Mulighet til å søke tilskudd til utviklingsarbeid i barnehagene. Tiltaket innebærer at barnehagene har mulighet til å søke barnehagemyndigheten om tilskudd til å gjennomføre kompetansetiltak for personalgruppen i forhold til spesifikt utviklingsarbeid. Syv barnehager benyttet seg av denne muligheten i 2017.
- To kursdager med Begrepsmodellen med tilbud til kurs for alle barnehageansatte
- Prosjektet «Tett på i barnehager og skoler – forebygging mot radikaliserings og blikk på det som skal styrkes og bygges» med oppstart i 2016 resulterte i en handlingsplan. Implementeringen av denne startet i august 2017 gjennom prosjektet «Sammen om».
- «Barnehagefaglig grunnkompetanse», en videreføring fra 2016. En kursrekke med fokus på barnehagen som pedagogisk virksomhet der 25 fagarbeidere og assistenter har deltatt.
- Kurs for nye språkveiledere.
- Kurs i utforskende matematikk for de som jobber med de eldste i barnehagen og de yngste i skolen.
- Matematikk i barnehagen. En kursdag for alle barnehageansatte arrangert i samarbeid med matematikksenteret
- Kursrekke for 24 fagarbeidere og assistenter: Barnehagefaglig grunnkompetanse.

Kompetanseutviklingstiltak i regi av staten og fylkesmannen i Østfold:

De siste årene har staten og fylkesmannen hatt stor satsing på ulike videre- og etterutdanningstilbud for barnehageansatte. Barnehageansatte i Sarpsborg har bl.a. benyttet seg av følgende tilbud i 2017:

- Tre styrere på videreutdanning for styrere.
- Tre barnehagelærere på videreutdanning – Naturfag og matematikk
- Tre barnehagelærere på veilederutdanning for barnehagelærere/praksislærere

- Fagskoleutdanning i oppvekstfag- barn med særskilte behov
- Teoriforberedende kurs i barne- og ungdomsarbeiderfaget
- Deltids barnehagelærerutdanning

Veien videre

Tilsyn/Veiledning:

- Barnehagemyndigheten fortsetter med tilsynsarbeidet etter utarbeidet plan for tilsyn i barnehagene i Sarpsborg.

Språk og realfag:

- I 2018 vil språkveiledersamlingene fokusere på sentrale begreper i ny rammeplan, sånn som progresjon og arbeidsmåter knyttet opp mot språkarbeidet.
- Implementeringen av regneplanen fortsetter gjennom sin forankring hos ledere og språkveiledere i barnehagene. I samarbeid med Inspiria science senter arrangeres det vinteren 2018 to heldags workshops for barnehageansatte med fokus på realfag.

Kompetanseutviklingstiltak:

- Barnehagene må sikre at alle barn får et barnehagetilbud av høy kvalitet gjennom målrettet kompetanseutvikling av ansatte.

Kap.5 Samarbeid med andre instanser

Kommunen har ansvaret for at de ulike tjenestene for barnefamiliene er godt koordinert. For at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til beste for barns oppvekst og utvikling, kreves det at barnehagene samarbeider med andre tjenester og institusjoner i kommunen.

5.1 Overgang barnehage/skole.

Barnehagen og skolen er begge viktige institusjoner for omsorg, danning, lek og læring. De er pedagogiske institusjoner med forskjellig mandat, men skal begge bidra til en god start på livet og livslang læring. Grunnleggende kompetanse ervervet i barnehagen vil ha stor betydning for barns trivsel og læringsutbytte i skolen. På den måten inngår barnehagen som en viktig del av utdanningsløpet.

I 2013 ble det utarbeidet et Årshjul med rutinebeskrivelser for gode overganger mellom barnehage og skole. Årshjulet er overordnet og forpliktende for alle barnehager og skoler i Sarpsborg. Barna skal ta avskjed med barnehagen på en god måte, glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er sammenheng mellom barnehage og skole.

Å jobbe med gode overganger er et av satsningsområdene sammen med språk og realfag i Sarpsborg kommune. I arbeidet med å få til en felles forståelse og praksis for overgangen barnehage – skole er det viktig å legge til rette for arenaer der ansatte i barnehager og skoler møtes til felles faglig innhold, drøftinger og erfaringsutveksling

I 2016 startet arbeidet med å revidere; Årshjul - Rutinebeskrivelse for gode overganger mellom barnehage og skole i Sarpsborg kommune i form av et pilotprosjekt som ledes av enhet kompetanse og kvalitet oppvekst. Pilotprosjektet avsluttes høsten 2018.

Her følger en kort presentasjon av pilotprosjektet:

Mål for prosjektet: Et funksjonelt årshjul for god sammenheng og godt samarbeid mellom barnehage og skole

Delmål for prosjektet:

- Å skape større og bedre forståelse for hverandres kulturer
- Å få kunnskap om hvilke «møter» mellom barnehage og skole som er viktige for at barn skal få et trygt og meningsfullt møte med skolen
- Å få felles forståelse for tilbudet til femåringene
- Å bli bevisst på *viktige faktorer* som gir 5-6 åringer trygghet og mestring i møte med skolen

Deltagere i prosjektet er:

- Tindlund barnehage
- Tubus barnehage
- Tindlund barneskole
- Grålum barneskole

Arbeidsgruppen består av; Representant fra ledelse fra skole og barnehage, barnehagelærere som har ansvaret for 5 åringen, 1. trinns lærer, Norsksenteret, Enhet spesialpedagogiske tiltak, Enhet kompetanse rus og psykisk helse og representanter fra Enhet kompetanse og kvalitet oppvekst.

5.2 Norsksenteret.

Norsksenteret er et flerkulturelt kompetansesenter og har ansvaret for å forvalte det øremerkede statlige tilskuddet til minoritetsspråklige førskolebarn i Sarpsborg kommune. Kommunen får tildelt øremerkede midler ut fra antall minoritetsspråklige barn som går i barnehage pr 15.12. hvert år (BASIL). Det statlige tilskuddet i 2017 var på kr. 2004 514 00,-

Barnehagene kan søke tilskudd om særlig språkstimulering gjennom det øremerkede statlige tilskuddet gjennom «hjelp til oppstart» og i form av tospråklig/norskspråklig assistanse samt veiledning.

Hjelp til oppstart:

Barnehagene kan søke om «Hjelp til oppstart» som er tenkt som en «tolketjeneste» og et bindeledd mellom barn/ foresatte/barnehagen i en kortere periode (50% i tre uker). Dette er for nyankomne og nye barn i en oppstartsfase i barnehagen, der barn og foresatte snakker lite/ ikke noe norsk.

Utfordringen her har vært å skaffe tospråklige assistenter. Med bakgrunn i det inngikk Norsksenteret høsten 2017 et samarbeid med Adecco, et samarbeide som oppleves som svært positivt. I 2017 fikk også deltakere på Norsksenteret mulighet til å registrere seg som språkhjelpere hos Adecco. Norsksenteret inviterte i samarbeid med Adecco i april 2017 til informasjonsmøte/ intervju under med deltakere som var interesserte. Av de som deltok har 7 deltakere høsten 2017 arbeidet som språkhjelpere ute i barnehagene. Samtidig som deltakere på Norsksenteret gis mulighet til arbeid, vil man også i større grad kunne imøtekomme og tilby barnehagenes behov for mange ulike språk.

I 2017 fikk 22 barnehager «Hjelp til oppstart» for til sammen 39 barn. De største språkgruppene det har vært søkt om her har vært kurdisk, albansk, arabisk.

Tospråklig/norskspråklig assistanse:

Barnehagene kan søke om ressurser i form av tospråklig/ norskspråklig assistanse, samt veiledning. Det kan søkes antall timer pr. uke og varierende lengde på tiltaket. Dette er et tiltak barnehagene kan søke på gjennom hele året. Det er lagt opp til et nært samarbeid mellom Norsksenteret og barnehagene når det gjelder gjennomgåelse av søknad, tiltak og evaluering.

Barnehagene som mottar ressurser bindes til en kurskveld à ca. to- tre timer med opplæring i «Begrepsmodellen» hvor hele personalet deltar. Våren 2017 ble det gjennomført opplæring i «Begrepsmodellen» i 12 barnehager i Sarpsborg kommune. Det gjøres kontinuerlig avtaler med barnehager om opplæring.

I 2017 fikk 23 barnehager tildelt ressurser, for det meste norskspråklig assistanse.

Antall minoritetsspråklige barn i barnehage:

Antall minoritetsspråklige barn i barnehage	2014	2015	2016	2017
Antall barn i barnehagene	497	516	563	603

Tabellen viser at det har vært en betydelig økning i antall minoritetsspråklige barn i barnehagene i Sarpsborg de siste fire årene.

Andel minoritetsspråklige barn i barnehage:

	2014	2015	2016	2017
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til innvandrerbarn 1-5 år	68,2	67,9	71,5	72,8
Andel minoritetsspråklige barn i barnehage i forhold til alle barn med barnehageplass.	17,9	19,1	20,8	22,0

Tabellen viser en økning av andel minoritetsspråklige barn i barnehage i Sarpsborg de siste fire årene. Dette er en positiv utvikling som kan ha sammenheng med spesielt tre faktorer:

- Endring i foreldrebetaling og innføring av gratis kjernetid (se s.10)
- Prosjekt gratis barnehageplass (se s.11)
- Foresatte har fått større kunnskap om hvor viktig barnehage er som en del av utdanningsløpet.

5.3 Forebyggende tjenester

Enhet forebyggende tjenester består blant annet av tre familiesentre. Sentrene er tverrfaglige og består av mange ulike faggrupper.

I 2017 ble det utført:

- Antall 2-års kontroller: 629
- Antall 4-års kontroller: 594
- Antall førskoleundersøkelser: 569

I løpet av 2017 har familiesentrene fått et tettere samarbeid med PPT. Alle tre familiesentrene har jevnlig besøk fra PPT hvor forskjellige tema og caser blir diskutert. Dette bevisstgjør ansatte ved familiesentrene på når de skal ta kontakt med PPT og med hva som er viktig å henvise for å komme tidlig på banen.

KORPH (psykisk helse) og Enhet forebyggende tjenester har gjennomført seks samarbeidsmøter i 2017. Det er utarbeidet et forslag til samarbeidsprosedyre i forhold til «barn av» og for felles innsats i form av kurs til denne målgruppen.

Ett av punktene under veien videre for 2017 var å få til faste møter med barnehagene, her har ikke enheten kommet i mål. Grunnen til det er at enheten har mange lovpålagte tjenester så dette området har ikke fått det største fokuset. Tiltaket videreføres for 2018.

5.4 Pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT)

PPT jobber med 104 aktive saker - 25 jenter og 79 gutter. I 2016 jobbet PPT med 109 aktive saker med en fordeling på 17 jenter og 92 gutter. Som en ser er antallet aktive saker noe mindre i 2017 og fordelingen mellom jenter og gutter har endret seg noe.

Selv om aktive saker har gått noe ned, så har PPT for øvrig hatt en økning på nye henvisninger i 2017 mot 2016. I 2016 var antallet 61 og i 2017 er antall henvisninger 81 førskolesaker (22 jenter og 59 gutter).

Henvisningene fordeler seg slik:

Under 2 år	2 år	3 år	4 år	5 år
3 (1-2)	8 (1-7)	17 (7-10)	21 (5-16)	32 (8-24)

(jente-gutt)

Tallene viser at PPT får henvist de fleste barna seint i førskolealder. I og med at mange henvisninger er knyttet til sen språkutvikling/språkforståelse, betyr det at PPT må jobbe tettere med de enheter som møter og registrer barns utvikling fra tidlig alder. Forskning viser at det er svært gunstig for barns språklige utvikling, at det settes inn tiltak fra 2 års alder. Det å ha et funksjonelt språk ved skolestart minsker også risikoen for lese-skrivevansker.

PPT har stor variasjon i grunner til henvisning. Fra barn som er urolige/har noen samhandlingsutfordringer/noe sein språkutvikling til barn med store sammensatte vansker. Det er en gradvis økning av barn med minoritetsspråklig bakgrunn. Vi har i snitt ca. 3 barn som får spesialpedagogisk hjelp hjemme, de andre får tilbudet i barnehagen.

I tiltaksteam barnehager, som gjennomføres hver 3. uke, har PPT hatt 84 saker i 2017. Dette er en viktig samhandlingsarena mellom PPT, Enhet spesialpedagogisk førskole og barnehagene. Flere ulike barnehager enn tidligere benytter tiltaksteamet.

Det at PPT ikke har faste kontaktpersoner til den enkelte barnehage, er på grunn av kapasitetsutfordringer. Av samme årsak har PPT dessverre jobbet svært lite med systemrettet arbeid i barnehagene.

For bedre å ivareta «Tidlig inn», er det viktig at PPT formalisere samarbeidet med familiesentrene, da de møter alle barn fra tidlig alder. Dette spesielt i forhold til de som strever språklig. PPT må også se om vi kan klare en omlegging som gjør at vi igjen kan ha faste kontaktpersoner til den enkelte barnehage.

For de barnehagene som har stor andel minoritetsspråklige barn, bør PPT tverrfaglig se på hvordan en kan møte disse barna/foresatte, hvilke tiltak som bør settes inn osv.

PPT registrerer å få henvist flere barn med språkvansker, les- og skriveutfordringer i 2. og 3. klasse i skolen. Dette er noe som må undersøkes nærmere for å se om dette er barn som kunne ha blitt fanget opp i førskolealder.

5.5 Enhet spesialpedagogisk førskole.

Enhet spesialpedagogikk førskole ble egen enhet fra 1. januar 2017.

FAKTA/TALL - Barn/barnehagefordeling:

OVERSIKT OVER VEDTAK (§ 19a og § 19g) FATTET I 2017					
Private barnehager	Vedtak	Ikke b.h. plass	Fremskutt/ utsatt skolestart	Avslag	Skyss
Antall - §19 a	49	2	3	1	1
Antall - §19 g	27			1	
Kommunale barnehager	Vedtak	Ikke bhg. plass	Fremskutt/ utsatt skolestart	Avslag	Skyss
Antall - §19 a	18	1	1		1
Antall - §19 g	10				

Det er fattet 78 vedtak for spesialpedagogisk hjelp (barnehagelovens § 19a) i 2017. Det er en svak nedgang fra 2016. Det er fattet 38 vedtak for tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne. Dette er en klar økning og en direkte følge av at sakkyndige vurderinger fra Sarpsborg PPT har gått bort fra å bruke assistent som en del av den spesialpedagogiske hjelpen.

Fordeling:

	Antall barn	Snitt uketimer
Omfang pedagogtimer	78	7
Omfang assistenttimer både 19a og 19g	38	16

Enheten har ansatte med faglig kompetanse som har kunnet møte behovet som vedtakene har omhandlet. Det har i 2017, som tidligere år, vært utfordringer med å møte vedtak i sin helhet på våren på grunn av personalmangel og vansker med å få tak i nye vikarer.

Bakgrunn for hjelpen er store vansker innenfor kommunikasjon og deltagelse i egen hverdag. Atferdsuttrykk som fører til vansker innenfor sosiale ferdigheter/samhandlingsvansker her også kombinasjon med kognitive vansker. Det er ikke fokusert på motoriske vansker i sakkyndig vurderinger fra PPT.

Innvilgede ressurser til barn med nedsatt funksjonsevne:

Basert på søknader med begrunnelser og dokumentasjoner samt samtaler med barnehagene og ansatte har det blitt tildelt ressurser i form av assistenthjelp. Dette har vært barn som har spesialpedagogisk hjelp og barn som har hatt behov av kun medisinske årsaker. Tilrettelegging og tilstedeværelse for vansker ved atferd og regulering har også vært gjenstand for denne tildelingen der barnehagene selv har ansatt assistent. Dette har vært i dialog med foresatte og personale. Enheten har i 2017 utarbeidet rutiner og punkter for å vurdere tildelinger av Barnehagelovens § 19g – Barn med nedsatt funksjonsevne. Det er blitt utarbeidet ny prosedyre og søknadsskjema, og det har vært et tett samarbeid med Fredrikstad kommune for å finne felles fokus og forståelse for vurdering og tildeling av midler.

Videre satsning er å jobbe med intern kompetanseheving ved å bruke Trygghetssirkelen (COS). Dette blir et supplement til å forstå barnas atferd og skal gjøre de voksne tryggere på å forstå, handle og evaluere tiltak. Videre vil enheten satse på systemrettet fokus. Enhetens medarbeidere skal ta med seg kunnskapen om hvordan personalgruppa, barnegruppe og det fysiske miljøet / organisering, påvirker barnas utvikling. Arbeidet med satsningsområdene vil foregå i personalemøter, refleksjonsmøter og i andre naturlige situasjoner. Eksterne kurs kan være en mulighet.

5.6 Enhet Barnevern

Enhet barnevern mottok 606 meldinger i 2017, en mindre enn i 2016. I 2017 henla barnevernet et lavere antall av meldingene enn i 2016 og har derfor flere saker i omløp.

Barnevernet arbeider med flere saker hvor problematikken er vold og overgrep, denne utviklingen har fortsatt fra 2016. Utviklingen på tiltakssiden er fortsatt sterkt økende. Særlig er det det sterke vekst på antall plasserte barn, altså tiltak utenfor hjemmet, dette på bakgrunn av alvorlighetsgraden i sakene.

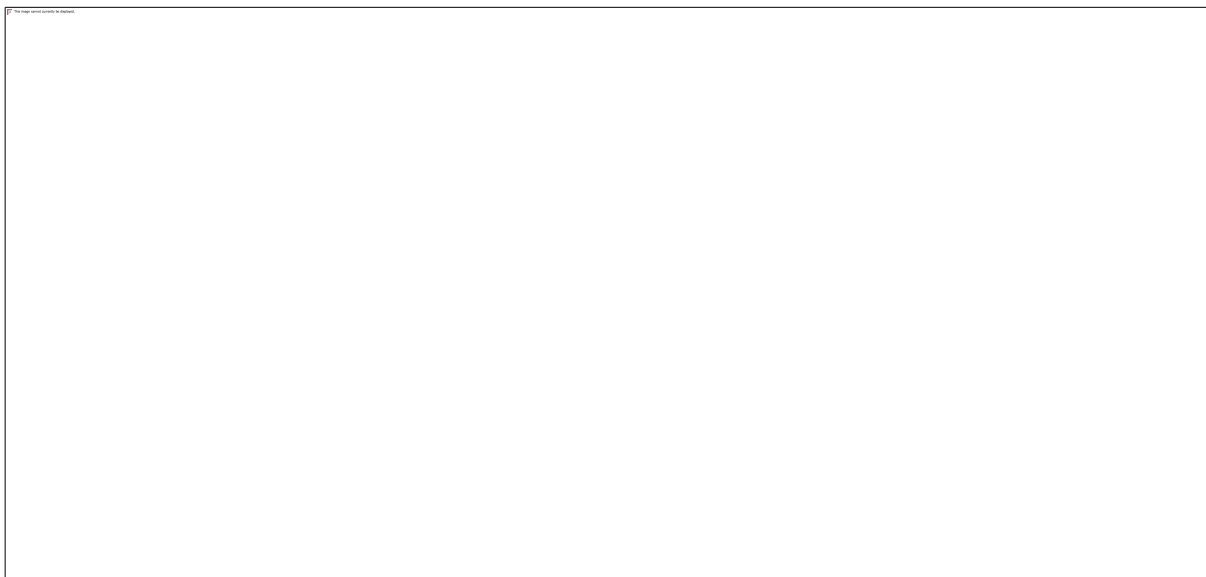
Barnehagene og barnevernet samarbeider i enkeltsaker. Barnehagene henvender seg oftere for rådgøring enn tidligere og samarbeidet oppleves som godt fra barneverntjenestens ståsted. Barnevernets inntrykk er at barnehagene er opptatt av å oppdage barn som lever under forhold som resulterer i flere meldinger til barnevernet.

Barnehagene har i 2017 stått for 4,9 % av andelen av meldere til barnevernet. Andelen her blir utregnet i forhold til alle aldergrupper. Vi mottok i 2017 **223** meldinger på barn som var under 6 år på mottakstidspunktet. Dette tilsvarer en prosentandel på 13,5 %.

Dette er en sterk økning som samsvarer med at kontakten mellom barnevern og barnehagene nå er sterkere.

I tillegg til antall meldinger som fremkommer i tabellen under er også bekymringsmeldinger til barnevernet, men dette i saker barnevernet allerede arbeider med. Dette er bekymringsmeldinger som ikke synliggjøres i tabellen under.

Her er oversikten over meldingene som ble gitt barnevernet i 2017:

I kvalitetsmeldingen for 2016 skulle barnevernet se på muligheten av å komme ut til barnehagene for å snakke barnevern. Etter forespørsel fra barnehagene drar barneverntjenesten ut til barnehagene. Barnevernet har ikke kapasitet til selv å invitere seg inn til alle barnehagene. Dette vil barnevernet heller ikke ha mulighet til å prioritere for 2018.

Barnevernet jobber kontinuerlig med å tilby sin kompetanse for å se barn som trenger hjelp, øvelse i å stå i utfordringer med å melde bekymring samt gjennomføring av vanskelige samtaler med barn og foreldre.

5.7 Samhandlingsteam.

Sarpsborg kommune avsluttet prosjektet «Samordning av tjenester for utsatte og sårbare barn og unge» høsten 2016. Resultatet viste bl.a. behov for en bedre samhandling av tjenestene på tvers av kommuneområdene oppvekst og velferd. Det ble opprettet en koordinatorstilling fra 01.01.17 med hovedfokus på samhandling og etablering av samhandlingsteam for barn og unge det er knyttet bekymring til. Det skal være høyt fokus på at felles barn er felles ansvar og det å igangsette tiltak så tidlig som mulig er en klar prioritering.

Samhandlingsteamet skal bidra til å gi barn og unge et mer helhetlig hjelpetilbud på et tidligst mulig tidspunkt i saker ved bekymring. Det gjelder saker hvor enhetene opplever behov for hjelp og er usikre på hvor det kan innhentes hjelp. Dette kan være saker som har pågått over lang tid uten av noe konkret skjer, eller der enhetens kompetanse ikke er tilstrekkelig. Teamet skal sørge for å gi en større bredde i hjelpetiltakene og mer målrettet tverrfaglig hjelp, og kan også bistå i alvorlige mobbesaker.

Samhandlingsteamet er der for foresatte/barn og ansatte, og fungerer som «en dør inn» i saker/problemstillinger som krever samarbeid mellom flere enheter i kommunen og også mellom kommunen og spesialisthelsetjenesten. I forlengelsen av samhandlingsteamet er det igangsatt oppfølgingsteam i den enkelte saken.

Det er utarbeidet en felles tverrfaglig plattform for alle som arbeider med barn og unge i kommunen. Det er etablert rutiner, prosedyrer, skjemaer og maler som benyttes i arbeidet, alt er samlet i en veileder. Det er gjennomført opplæring i samhandlingssystemet, hva som må til for å kunne samarbeide godt og flere hundre ansatte på tvers av tjenesteområdene har

deltatt i opplæring i Kontekstmodellen (analyseverktøy). Ansatte fra mange av barnehagene har deltatt i denne opplæringen.

Det har vært meldt inn 5 saker til Samhandlingsteamet for barn og unge i løpet av 2017. Koordinator har hatt mange henvendelser fra barnehagene og bistått dem med informasjon om hvilken enhet/tjeneste de må henvende seg til dersom det ikke har vært saker som er så komplekse at de må behandles i samhandlingsteamet for barn og unge.

Det er behov for å gi barnehagene mer informasjon om samhandlingssystemet og det vil legges til rette for dette i løpet av 2018.

Veien videre

Overgang barnehage/skole:

- Videreføre pilotprosjekt med to skoler og to barnehager. Pilotprosjektet avsluttes høsten 2018 og det utarbeides en Sarpsborgstandard for god sammenheng og overgang mellom barnehage og skole/SFO.
- Starte arbeidet med å utarbeide en felles mal for innhold i tilbudet for 5-åringene i barnehagene.

Norsksenteret:

- Se på muligheten til å knytte bruk av iPad til Begrepsmodellen i et pilotprosjekt med utvalgte barnehager.
- Videreføring fra 2016: Tettere samarbeid med introduksjonsprogrammet ved at barnehage får et større fokus.

Alle samarbeidsinstanser som jobber ut mot barnehagene:

- Jobbe mot en helhetlig forståelse av Trygghetssirkelen som et grunnlag for å møte det enkelte barn.

Samordning av tjenester:

- Økt fokus på informasjon og dialog med barnehagene.

